

Prekoračenje nužne obrane

Planinić, Dora

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:274927>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Pravni fakultet
Katedra za kazneno pravo

Dora Planinić

PREKORAČENJE NUŽNE OBRANE

Diplomski rad

Mentor: prof. dr. sc. Leo Cvitanović

Zagreb, lipanj 2022.

IZJAVA O IZVORNOSTI

Ja, Dora Planinić, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću izjavljujem da sam isključiva autorica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Dora Planinić

U Zagrebu, 5.6.2022. godine

ZAHVALA

Za moje roditelje, didu i najbliže ljude oko mene - doveli ste me do završnog rada. Hvala vam!

Posebna hvala i mojem mentoru prof. dr. sc. Leu Cvitanoviću!

SADRŽAJ:

1. UVOD

2. NUŽNA OBRANA

3. PREKORAČENJE

4. PRAKSA

a) Primjer 1

b) Primjer 2

c) Primjer 3

d) Primjer 4

5. ZAKLJUČAK

6. LITERATURA

1. UVOD

„Još ti nije ništa kazao. Bilo bi ružno samo tako pucati.“¹

„No ako ne izvadi svoj nož, ne smiješ pucati.“² Ovim

početnim citatima sam htjela odmah na početku dočarati temu ovoga rada. Slikovito i karikirano je predložena nužna obrana i njezino prekoračenje. Ukazuje se na to kako prije tuđeg čina napada ne treba pucati. S tim da pucanje svakako trebamo uzeti kao ekstremnu soluciju. Sam institut nužne obrane je dobro razrađen u našem zakonodavstvu, ali je svakako i dalje odskočna daska od koje ću krenuti kako bih sveobuhvatno objasnila prekoračenje nužne obrane. Vrlo je zanimljiv i štoviše životan svaki njezin zaseban slučaj. Od mnogih primjera na izbor, odabrala sam dva aktualna iz novinskih napisa, odnosno samih vijesti, a za ostale je kao ključan kriterij prevagnula zanimljivost. Predočit ću sastavnice samog prekoračenja i kompleksnost subjektivnog osjećaja koja ulazi u to. Ocjena prekoračenja u praksi i kažnjavanje za isto nije nimalo jednostavno, a u svemu šta nije jednostavno uvijek ima puno prostora za pogreške. Također, spomenula sam kako je životno upravo iz razloga što se događa u našem svakodnevnom životu te su u pitanju ljudski odnosi i ljudske reakcije koje svatko obično tumači svojim argumentima, osobito subjektivnu komponentu događaja. Postavljanje granica nužne obrane je bitno kako bi se uopće

¹A. Camus, Stranac, Zora - GZH, Zagreb 1976., 46. str.

²Ibid.

uočila nevidljiva crta prelaska inače opravdane protupravnosti. Nevidljiva je jer se u hrvatskom Kaznenom zakonu ne određuje precizno značenje pojma prekoračenja nužne obrane, već mogućnost ublažavanja kazne i isključenja krivnje.³ Stoga nema drugog puta nego krenuti od nužne obrane.

2. NUŽNA OBRANA

Prijeko potreban i jasno definiran institut glasi:

„Isključena je protupravnost djela počinjenog u nužnoj obrani.“

„Nužna je ona obrana koja je prijeko potrebna da se od sebe ili drugoga odbije istodobni ili izravno predstojeći protupravni napada.“⁴ Zašto kažem prijeko potreban? Logika nalaže kako bi se u slučaju pravno neformulirane norme našli u inferiornom položaju. Jedine opcije bile bi zatvor ili pasivno prihvaćanje napada druge osobe, odnosno spremnost na tjelesne ozljede ili čak spremnost na smrt. Intrinzična vrijednost čovjeka to ne dopušta, a i ljudski nagon svake osobe je spriječiti bol i izbjeći napad. Ne samo od sebe, već i od druge osobe, a naročito si opisano možemo zamisliti kad je riječ o obitelji. Većina ljudi bi se mogla

³ Kazneni zakon (Narodne novine, br. 84/2021.)

⁴ Ibid., čl. 21, st. 1, 2

poistovjetiti s osjećajem brige za obitelj i zaštitničkim nastupom koji izlazi na površinu ako je netko od članove te obitelji u opasnosti. Sve ovo spominjem imajući u vidu dopuštene okvire nužne obrane. Nedopuštene, odnosno one koji isključuju pravo na nužnu obranu su slučaj već postojeće nužne obrane. Tada se napadač ne može pozivati na istu. Također u slučaju isprovociranog napada i beznačajnog napada te ako je riječ o nerazmjeru napadnutog dobra i onog kojeg se obranom nastoji zaštititi.⁵ Dakako, od isključenja treba razgraničiti ograničenje nužne obrane pod kojim osoba ima pravo na nužnu obranu, ali u ograničenom opsegu. Primjer takve obrane nalazimo kod djece, neubrojivih zbog njihove nesposobnosti za krivnju, kod osoba koje su inače dužne skrbiti jedna o drugoj i ako je riječ o izazvanom napadu.⁶ U izazvanom napadu osoba je postupcima pridonijela napadu, ali ne namjerno, što čini ključnu razliku u odnosu na isprovociran napad. Iznad navedena zakonska definicija nužne obrane nam svraća pozornost na jednu važnu sastavnicu, a to je istodobnost. Obrana protiv napada koju radimo preventivno ili poslije samog napada je prekoračenje granica nužne obrane, još zvano i ekscesivno prekoračenje.⁷ Dodatna značajna sastavnica nužne obrane jest razmjernost. Test razmjernosti je učestao u mnogim pravnim područjima te ga tako nalazimo i kod ovog instituta. Razmjernost, odnosno

⁵ P. Novoselec, I. Bojanić, Opći dio kaznenog prava, Zagreb, Pravni fakultet, 2013.

⁶ Ibid.

⁷ Ibid.

razmjer između napada i obrane procjenjuje se u svakom konkretnom slučaju. Sagledava se intenzitet, način i sredstva i sveukupna dužnost napadnutog da u maksimalnoj mjeri štedi napadača. U slučaju ocjene nerazmjernosti dolazimo do još jednog prekoračenja nužne obrane, takozvanog intenzivnog prekoračenja.⁸

3. PREKORAČENJE

Iz razgovora s jednim odvjetnikom odmah sam iz prve ruke dobila primjer oglednog događaja iz prakse. Naravno imena nisu spominjana radi zaštite informacija. U prometu, a svi imamo jasan prikaz emocija u vožnji, jedan se muškarac u vozilu A naljutio na drugog u vozilu B jer mu je odsjekao put. Umjesto zdravog načina procesuiranja ljutnje, izašao je iz auta i nasrnuo na čovjeka iz vozila B. Osoba iz vozila B mu je uzvratila udarac šakom nakon kojeg se osoba iz vozila A srušila na pod. Nakon što je osoba (izvorni napadač) očito već bila onesposobljena, osoba koja se branila još je dodatno zadala udarac nogom dok je prva bespomoćno ležala na podu. Ovaj događaj sam postavila kao izoliranu sliku ostavljajući po strani sve pretpostavke o kojima moramo voditi brigu kako bih dala opipljiv uvid u prekoračenje nužne obrane. Nepogrešno svi mogu vidjeti prekoračenje u

⁸ Ibid.

drugom nepotrebnom udarcu kad je napadač već na podu, odnosno kad je obrana već izvršena. Drugi slučajevi koje ću podrobnije prikazati su puno kompleksniji i ne može se tako lako doći do zaključka postoji li prekoračenje nužne obrane. Čim u događaj uvedemo parametre odnosa napadača i žrtve, uporabe ubojitijeg sredstva i druge okolnosti, ne možemo više stvari procjenjivati u paleti crno-bijelo. Imamo slučaj u kojem je sin pucao u svog oca karabinom (vrsta vatrenog oružja slična puški) reagirajući na očev dvostruki napad potkovom. Odmah je razvidno kako je sin upotrijebio opasnije i ubojitije sredstvo, ali također i činjenica da je napao najbližeg srodnika koji je još pri tome bio i u alkoholiziranom stanju. Uzimajući sve te stavke u obzir Vrhovni sud je donio odluku kako je riječ o prekoračenju nužne obrane.⁹ U idućem prikazu naići ćemo na pojmove jake razdraženosti i jake prepasti. Riječ je o ispričavajućim razlozima prekoračenja nužne obrane i to intenzivnog prekoračenja s različitim rješenjima. Uz afekt jake razdraženosti, zakonodavno uređenje predviđa postojanje kaznenog djela uz ublažavanje kazne, dok kod afekta jake prepasti, isključuje postojanje kaznenog djela zbog nedostatka krivnje.¹⁰ Različita rješenja pronalazimo u razgraničenju steničkih i asteničkih afekata. Stenički su oni koji se očitavaju kroz osjećaje nadmoćnosti, snage i

⁹A. Garačić, Kazneni zakon u sudskoj praksi, 36. str.

¹⁰Dr. sc. Barbara Herceg Pakšić, Zakonska regulacija i pravna priroda prekoračenja granica nužne obrane kao ispričavajućeg razloga de lege lata et de lege ferenda, Izvorni znanstveni rad, 3. veljače 2015.

aktivnosti, a pod takve ubrajamo razdraženost, ljutnju, bijes i druge. Astenički, s druge strane, proizlaze iz osjećaja podložnosti i slabosti te se u toj kategoriji najpoznatiji strah i prepast.¹¹ Stoga, drugačije uređenje ispričavajućih razloga nalazimo upravo u samoj ocjeni zakonodavca steničkih i asteničkih afekata. Potonji su manje opasni i uobičajeno nisu uzrok počinjena drugih kaznenih djela. Njihovim utvrđivanje se bavi sudskomedicinski vještak psihijatar s tim da se kriteriji za utvrđivanje afekata smatraju najsubjektivnijim dijelom psihopatologije.¹² Još u uvodu spomenula sam subjektivnu komponentu i prirodne reakcije ljudi koji su teško određivi. Najbolji put k određivanju je sudska praksa. Tako je sud oslobodio optuženu od kazne zbog prekoračenja nužne obrane u stanju jake razdraženosti i prepasti. Okolnosti su bile takve da je oštećenik optuženu snažno udario te je ona pala na zemlju, a još je inače i teški neurotik s naglašenim depresivnim stanjem.¹³ Također sud drži kako intenzivan strah izaziva i činjenica optuženikova znanja da su dvije mlađe osobe koje su ga napale agresivne i više puta osuđivane zbog kaznenih djela protiv života i tijela. Pravilno je osloboditi ga od kazne.¹⁴ Referirajući se na ove slučajeve većinom smo se pozabavili intenzivnim prekoračenjem, pa ćemo sad nešto više reći i o ekstenzivnom prekoračenju. Ranije je okvirno

¹¹ Ibid.

¹² Ibid.

¹³ A. Garačić, Kazneni zakon u sudskoj praksi, 36. str.

¹⁴ Ibid.

spomenuto da je riječ o vremenskom prekoračenju granice nužne obrane. Znači da razgovaramo o trenutku kad napad još ne predstoji ili je već prestao. Od te dvije vrste svakako bih kao lošiju opciju izdvojila prijevremeni ekstenzivni eksces budući da kod navedenog od početka nedostaje stanje obrane, odnosno nužne obrane. Jedina opcija isprike bi se mogla potražiti u putativnoj nužnoj obrani- onoj počinjenoj iz zablude o napadu.¹⁵ Sam Vrhovni sud određuje kako se ne može pozivati na nužnu obranu kako bi se spriječio eventualni budući napad. U slučaju iz 1991. godine, optuženik je lišio života oštećenika za kojeg je utvrđeno da je u tom trenutku ležao na krevetu i čitao roman. Optuženik je nakon razmišljanja i bez prijašnjeg napada i prijetnje odlučio oštećenika ubiti. Optuženik je naveo kako je to učinio iz razloga da spriječi budući napad te kako mu je oštećenik govorio da će ga idućeg dana „pospremiti“. Takav postupak ne predstavlja otklanjanje neposredno predstojećeg napada čak i ako optuženik u zabludi doista smatra kako će ga narednog dana oštećenik ubiti. Subjektivni osjećaj ugroženosti i smanjena mogućnost shvaćanja koje su utvrđene od strane psihijatrijskog vještaka mogu poslužiti samo kao olakotne okolnosti.¹⁶ Usporedno s prijevremenim ekscesom, naknadni ekstenzivni eksces je puno razumljiviji budući da

¹⁵ Dr. sc. Igor Bojanić, *Prekoračenje granica nužne obrane zbog ispričive jake prepasti*, Pregledni znanstveni rad, ožujak 2017.

¹⁶ A. Garačić, *Kazneni zakon u sudskoj praksi*, 32. str.

je u jednom trenutku doista postojalo stanje nužne obrane.¹⁷ To što je razumljiviji, ne znači da je i dopušten. Nužna obrana ne postoji ako je napad prestao. S tim u korelaciji imamo slučaj u kojem su optuženika u gostionici napali oštećenici te ga istjerali iz iste. Zatim su krenuli za njim naoružani bocom, a zastali su kad su vidjeli da je optuženik iz svog automobila uzeo pištolj. Tada je optuženik krenuo prema njima i počeo pucati. Kad su oni već prestali s napadom, optuženik je jednog napadača pištoljem usmrtio, a drugog tjelesno povrijedio.¹⁸

4. PRAKSA

Cijeli je rad prožet primjerima, no za iduća četiri opisa prikaz je detaljniji. Uz dosadašnji formalni opis instituta i događaja, elaborirat ću i različite ocjene prvostupanjskih i instancijskih sudova, trajanje samog postupka te moja vlastita promišljanja i komentare.

¹⁷ Dr. sc. Igor Bojanić, Prekoračenje granica nužne obrane zbog ispričive jake prepasti, Pregledni znanstveni rad, ožujak 2017.

¹⁸ A. Garačić, Kazneni zakon u sudskoj praksi, 32. str.

a) Primjer 1

Prvi primjer ujedno je i najaktualniji iz 2022. godine. Započet ćemo od sumarnog prikaza događaja. Nenad Majstorović se nalazio u kafiću s bivšom suprugom u kojem se nalazio i Ivanda. Odnosi su postali napetiji kad se Ivanda s kasnije izmjenjenih 2,55 promila u krvi uvredljivo obratio Majstorovićevoj bivšoj supruzi te ju i odgurnuo. Nakon takvog obraćanja, Majstorović je slijedio Ivandu do zahoda na što je Ivanda reagirao izjavom: „Kaj ti hoćeš?“, a zatim ga je pritiskom na vrat s obje ruke odgurno do šanka.¹⁹ Prije nastavka daljnjeg tijeka događaja, jedna stavka već iskače kao zanimljiva. Svakako je sigurno da se čovjek krivo ponio i dodatno prešao granice moralnog ponašanja (što bi bio slučaj i da je samo uvrijedio nekoga), ali polazak za takvim čovjekom do zahoda je okolnost koja u svim scenarijima završava loše. Moguće je da je prvi instinkt onaj zaštitnički, ali nakon njegovog prolaska koji traje nekoliko sekundi, najbolja solucija je udaljiti se od takvog čovjeka na bilo koji mogući način. Nakon što ga je Ivanda pritisnuo uz šank i presavinuo ga preko njega, Majstorović je ugrabio nož od 32 cm koji se nalazio na šanku i zario ga u desnu stranu prsišta. U prvom postupku u kojem mu se sudilo Majstorović je bio osuđen na 10 mjeseci zatvora i na

¹⁹ „Oslobođen jer ga je usmrtio u nužnoj obrani štiteći bivšu ženu“, Večernji list, 26. travnja 2022.

14 mjeseci zatvora zamijenjenom uvjetnom kaznom uz rok kušnje od 3 godine.²⁰ Očito su zaključili kako je došlo do prekoračenja nužne obrane. Takav zaključak nije neshvatljiv uzimajući u obzir već spomenuto praćenje do zahoda i mjesto uboda nožem koje je mogao biti neki manje ranjiv dio tijela, na primjer ruke s kojima ga je držao. Županijski sud u Zagrebu ga je ipak nepravomoćno oslobodio optužbi za usmrćenje smatrajući kako se radi o nužnoj obrani. Jedan od razloga bila je neravnoteža između njihovih kilograma. Optuženi je imao 85, a oštećenik 130 kilograma te je time naravno dojam ugroze veći. Vještak je u svom mišljenju i nalazu izjavio kako je riječ o asteničkom afektu i da je optuženi reagirao u stanju bespomoćnosti i straha. Zaokružio je to i izjavom kako bi i sam u takvoj situaciji jednako postupio.²¹ U slučaju u kojoj me napada čovjek gotovo dvostruko veći od mene smatram da bih i osobno uzela nož kao jedino dostupno sredstvo obrane te ga zarila u prvo mjesto koje mi je u vidnom polju ili prvo mjesto kojem imam pristup. Zaključno je i sud potvrdio kako nije našao elemente prekoračenja navodeći kako je optuženi doista kao jedinu namjeru imao obranu sebe i spas vlastitog života. Spomenut ću još i okolnost da je optuženi, postavši svjestan što je učinio, odmah otrčao do prve susjede tražiti pomoć te

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid.

u cijelom tom raspletu nastojao pomoći oštećeniku.²² Taj detalj možda nije ključan, no svakako je naznaka situacije šoka i karaktera čovjeka.

b) Primjer 2

Idući primjer je iz 1995. godine. Tada je počeo i trajao čak 12 godina, no i dalje se o toj osobi može pročitati u vijestima. Riječ je o Vladi Kolaku koji je nepravomoćno osuđen na četiri godine zbog optužbi iz 2003. godine da je raznim malverzacijama oštetio trgovačko društvo Prigorka d.d., državu i vjerovnike za iznos od 370 milijuna kuna.²³ Taj slučaj nije naš primarni fokus, no svakako ima poveznicu s drugim predmetom iz 1995. godine jer je Prigorka d.d. opet uključena. Vladimir Kolak je inače sudjelovao u osnivanju HDZ-a te je iskoristio svoj položaj za kupovinu udjela u Prigorka d.d.²⁴ Prigorka d.d. se 1995. godine s mještanima sporila oko zemljišta u Sesvetama za koje su Vjekoslav Puđak i još neki stanovnici tvrdili da su u njihovom vlasništvu. Osim toga su i optužili Kolaka kako im je zbog svog političkog utjecaja preoteo tu zemlju. Kolak je usprkos primjedbama

²² Ibid.

²³ „Kolak dobio četiri godine zatvora za štetu od 370 milijuna kuna“, Večernji list, 26. travnja 2022.

²⁴ Ibid.

započeo gradnju, a na takav potez je reakcija stanovnika bila zapriječiti ulazak na sporne parcele. U tom trenutku Kolak je povukao pištolj i zapucao, pritom usmrtivši Vjekoslava Puđaka za što tvrdi da je bilo u samoobrani.²⁵ Iz izloženog opisa događaja proces zaključivanja može ići samo u jednom smjeru - nije riječ o nužnoj obrani. Tako je i sud u dva navrata zaključio te ga proglasio krivim. Dodatno je značajna i činjenica da je Puđak imao 70 godina, dok se Kolak nalazio u ranim tridesetim godinama. Posljednjom presudom navedenog optuženika se ipak oslobodilo jer je Kolak tvrdio kako ga je Puđak napao oboružan šipkom te da su hici ispaljeni bili njegova obrana na taj napad. Ta presuda je odjeknula u javnosti vrlo negativno upravo zbog njegovog utjecaja i veza koje ima unutar tada vodeće političke stranke, a dojmu nije pomogla niti činjenica što su svjedoci tijekom suđenja mijenjali iskaze u njegovu korist.²⁶ Čim pričamo o nekoj imućnijoj i poznatijoj osobi, bilo u političkom svijetu ili drugom području javnog djelovanja, uvijek postoji opasnost zamagljivanja pravorijeka pravosuđa ili su ti primjeri samo dojmljiviji. Također, mijenjanje iskaza svjedoka gledam u negativnom svjetlu budući da je velika mogućnost zastrašivanja, a u ovom slučaju i s opcijom potkupljivanja istih svjedoka. Tako nešto je samoj

²⁵ „Kolak: Plenkovićev savez s Bandićem najveći je problem u državi jer Zagreb funkcionira kao koruptivna hobotnica“, Nacional, 21.11.2019.

²⁶ Ibid.

javnosti blisko za pojmiti budući da su učestale teme korumpiranosti i povezanih skandala, naročito u politici. Izlučujući element utjecaja, uporaba pištolja na napad šipkom starog čovjeka mi se u svakom slučaju čini ekscesivna. Moguće da je to bio jedini način obrane, ali smatram da tu afekt nije igrao ulogu budući da je u pitanju mlađi i snažniji muškarac koji ima nadmoć nad starijom osobom od 70 godina. Smatram da se mogao obraniti na manje ekstreman način, izborom manje značajnog dijela tijela.

c) Primjer 3

Putem pretraživača IusInfo našla sam svoja dva iduća primjera koja prikazuju drukčije ishode od već opisanih iznad. Prvi koji ću iznijeti je zanimljiv jer je protiv presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske i presude Županijskog suda u Sisku podnesena i ustavna tužba. Krenut ću od prvostupanjske presude u kojoj je Marijan Sućec, podnositelj ustavne tužbe, proglašen krivim za kazneno djelo protiv života i tijela i to ubojstva u prekoračenju nužne obrane.²⁷ Događaj je uslijedio nakon što su se u ugostiteljskom objektu u Sisku našli podnositelj i usmrćeni Ivan Božurić koji su još od prije

²⁷Ustavni sud Republike Hrvatske, br. U-111/486/2016, IusInfo, 4.5.2017.

bili u zavadi. Božurić je bio u teško alkoholiziranom stanju te je u takvim okolnostima zaprijetio da će Marijana Sučeca ubiti i još je bacio dvije pepeljare prema njegovom stolu. U želji da od sebe otkloni daljnji napad, optuženi je uzeo revolver koji je imao kraj sebe u pripremi te ispalio dva hica. Jedan je pogodio Božurića u glavu, a drugi u središnji dio prsa nakon čega je preminuo na licu mjesta.²⁸ Stajalište suda je da se optuženik mogao na manje poguban način zaštititi od protupravnog napada oštećenika. Prvi pozadinski razlog takvog stajališta je očita pripravnost optuženika. Nošenje revolvera sa sobom je znak očekivanosti sukoba s određenom osobom, pogotovo ako imate razmirica u prošlosti, što je naknadno ustanovljeno. Napominje se i kako nije bilo osnovane potrebe za drugim hicem budući da je prvi hitac, po nalazu vještaka, već onesposobio napadača/oštećenika. Također, sud smatra da je optuženik mogao kontrolirati i shvatiti vlastito postupanje u smanjenom obimu, ali dovoljno. Za takvo utvrđenje je najveća naznaka bilo optuženikovo racionalno postupanje iza počinjenja kaznenog djela kad je umirivao svjedoke i pozvao policiju. Afekta straha nije bilo u mjeri u kojoj njegovi postupci ne bi mogli biti unutar njegove sfere nadzora.²⁹ Apsolutno se slažem s prvostupanjskom presudom

²⁸ Ibid.

²⁹ Ibid.

i općenito zazirem od nošenja bilo kakvog oružja usprkos motivu njegova posjedovanja. U ovom slučaju to je bilo radi obrane od znanog problematičnog čovjeka, ali životne situacije imaju tendenciju eskaliranja izvan normalnih proporcija. Tome najviše pridonosi prevaga emocija u čovjeku te je tako mogao nastradati i netko čiji su postupci nepristojni, ali ne spadaju u domenu napada. U ovom slučaju napad je postojao, ali fakt znanja mogućeg napada te spremnost na obranu idu u prilog tome da su afekti svakako smanjeni. Oni i dalje postoje jer je vrijeme napada i dalje nepoznato i iznenađenje za osobu, no smatram da ljudsko prosuđivanje ne može i ne smije do kraja biti lišeno racionalnosti. Vrhovni sud se također složio s prvostupanjskim sudom i odbio žalbu optuženika. U svom obrazloženju nadovezao se na prvostupanjsku presudu i odgovorio na tvrdnje žalbe kako je do prekoračenja navodno došlo zbog ispričive jake prepasti. Jasno je dao do znanja činjenicu kako je od strane psihijatrijskog vještaka utvrđeno postojanje straha, ali da i svi drugi elementi u postupku ukazuju na nepostojanje zakonom definiranog stanja „jake prepasti“. Vještak spominje i kako je optuženikova solucija obrane bila ekstremna i upravo zbog drugih otvorenih solucija obrane od golorukog napadača nije bila prijeko potrebna.³⁰ Na Ustavnom sudu RH se na kraju raspravljalo o povredi

³⁰ Ibid.

prava na obrazloženu sudsku odluku, a podnositeljevi/optuženikovi prigovori najviše su bili fokusirani na preispitivanje ocjene suda o njegovoj krivnji. Sud je tu istaknuo kako njegova uloga nije meritorno ispitivanje krivnje, odnosno pitanje je li podnositelj kriv. Njegova uloga je ispitati je li postupak bio pravičan. Pregledavajući sve presude utvrđuje kako postoje sve pravno relevantne činjenice te su sudovi detaljno i opširno obrazložili svoja stajališta. Po tome su na ispravan način utvrđena kaznena djela i podnositeljeva kaznena odgovornost.³¹

d) Primjer 4

Završni primjer nam omogućuje uvid i u ranije objašnjeno isključenje nužne obrane. Za eskalaciju događaja je zaslužan dug okrivljenikove majke po koji je oštećenik došao u njihov dom s uperenim pištoljem i iskazanim prijetnjama da će ih, ako se ne ostvari namirenje duga, ubiti.³² U početnim stadijima slučaja prije bi se po postupcima zaključilo kako je riječ o okrivljeniku, a ne obrnuto. U cijeloj zbrci, oštećenik je nanio tjelesne ozljede prvo okrivljenikovoј majci, a onda i samom

³¹ Ibid.

³² Vrhovni sud Republike Hrvatske, 1 Kž-466/09, IusInfo, 26.5.2011.

okrivljeniku udarajući ih drškom pištolja. Tijekom nanošenja tih ozljeda iz pištolja je ispao spremnik sa streljivom. Oštećenik ga je pokupio s poda te se počeo udaljavati prema cesti. Na kolniku ga je sustigao okrivljenik koji mu je potom zadao teške ubodne rane preklopnim nožem u lijevu stranu prsnog koša. Nakon ubadanja, oštećenik je, udaljavajući se, osposobio pištolj i zapucao natrag u njegovom pravcu.³³ Prvi nepromišljeni dojam bi bio kako uopće nije ni riječ o nužnoj obrani jer je napad prestao. Činjenica privremene onesposobljenosti pucanja ne znači da je i napad nužno prestao. Uzimam u obzir kako je reakcija okrivljenika proizašla u prijetnji da se pištolj ponovno osposobi što bi značilo da se okrivljenik doista branio od predstojećeg napada. Ta ista činjenica je razlog validnog razmišljanja kako je okrivljenik prekoračio granice nužne obrane. U situaciji u kojoj drugi čovjek ne može objektivno zapucati na mene iziskuje od mene bolju reakciju. Pod boljom smatram ubod nožem u manje vitalan dio tijela ili pokušaj vlastitim tijelom fizički onesposobiti osobu. Budući da sam žena, a ne muškarac, druga od dvije predložene opcije za mene ne bi bila od koristi. Sud je zaključio kako je došlo do prekoračenja nužne obrane kojom je počinio kazneno djelo pokušaja ubojstva. Oštećenik također čini kazneno djelo ubojstva u

³³ Ibid.

pokušaju postupkom pucanja na optuženika nakon uboda.³⁴ Tu imamo drugi dojam iznesene slike, a to je da je opisano učinio u stanju nužne obrane. Pojam isključenja nužne obrane nam objašnjava kako je to protivno zakonskom institutu nužne obrane. Osoba koja je inicijator sukoba i svojim postupkom isprovocira reakciju druge strane, u daljnjim sekvencama ne može biti ekskulpiran makar se i branila. Taj kasniji napad od kojeg se brani nije protupravan.³⁵

³⁴ Ibid.

³⁵ Ibid.

5. ZAKLJUČAK

Prekoračenje nužne obrane kao institut koji se nadovezuje na nužnu obranu nije lako definirati. Kroz ovaj rad sam se maksimalno približila i predočila njegovo značenje u zakonodavstvu te pokazala vrijednost prakse za njegovo shvaćanje. Ljudima je često teško uvidjeti vlastita prekoračenja i pronalazak opravdanja za ista koji se neki put doima prelagano. Stoga je dobro da zakonodavstvo daje i propisuje određena mjerila, naročito u kaznenom pravu gdje su u pitanju teži prijestupi. Stanje napada i opravdane obrane podsjeća i na staro talionsko načelo „oko za oko, zub za zub“. Nikako ne u doslovnom smislu, no u kontekstu vraćanja ili korištenja određene sile i sredstva kako bismo nekom „vratili“ za njegov napad na nas. Pokazala sam kolika je težina, od situacije do situacije, opravdano i ispravno reagirati u obrani te kako svaka nova situacija zahtijeva pomno ispitivanje i razradu svih okolnosti. U takav intelektualan napor dolaze sudovi i kroz svoje odluke daju nam jasan put praćenja teorijske vrijednosti instituta.

6. LITERATURA

1. A. Camus, Stranac, Zora - GZH, Zagreb 1976.
2. Kazneni zakon (Narodne novine, br. 84/2021.)
3. P. Novoselec, I. Bojanić, Opći dio kaznenog prava, Zagreb, Pravni fakultet, 2013.
4. A. Garačić, Kazneni zakon u sudskoj praksi
5. Dr. sc. Barbara Herceg Pakšić, Zakonska regulacija i pravna priroda prekoračenja granica nužne obrane kao ispričavajućeg razloga de lege lata et de lege ferenda, Izvorni znanstveni rad, 3. veljače 2015.
6. Dr. sc. Igor Bojanić, Prekoračenje granica nužne obrane zbog ispričive jake prepasti, Pregledni znanstveni rad, ožujak 2017.
7. „Oslobođen jer ga je usmrtio u nužnoj obrani štiteći bivšu ženu“, Večernji list, 26. travnja 2022.
8. „Kolpak dobio četiri godine zatvora za štetu od 370 milijuna kuna“, Večernji list, 26. travnja 2022.
9. „Kolpak: Plenkovićev savez s Bandićem najveći je problem u državi jer Zagreb funkcionira kao koruptivna hobotnica“, Nacional, 21.11.2019.
10. Ustavni sud Republike Hrvatske, br. U-111/486/2016, IusInfo, 4.5.2017.
11. Vrhovni sud Republike Hrvatske, 1 Kž-466/09, IusInfo, 26.5.2011.